

ПОЛОЖЕННЯ
про запобігання насильству та
унеможливлення жорстокого поводження
з дітьми у закладі освіти

Вступ

Відповідно до Закону України «Про освіту», Конвенції ООН про права дитини, Закону України «Про охорону дитинства», Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми» від 06.10.2024, було розроблено систему запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми, яка регулює стосунки між усіма учасниками освітнього процесу щодо питання захисту дітей від насильства та зловживань з боку однолітків і дорослих (батьків, опікунів або працівників закладу освіти). Політика закладу спирається на положення Статуту закладу освіти, правил поведінки та відповідає чинному законодавству (стаття 173-4 кодексу України про адміністративні правопорушення).

Мета політики запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми:

- створення в закладі освіти безпечного освітнього середовища;
- визначення та реалізація необхідних заходів, способів і методів запобігання виникненню насильства та жорстокого поводження з дітьми та (або) потенційних ризиків його виникнення;
- виявлення випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми та (або) потенційних ризиків їх виникнення;
- визначення та реалізація необхідних заходів і методів вирішення ситуацій насильства та жорстокого поводження з дітьми та (або) потенційних ризиків їх виникнення.

Завдання:

1. Вивчити умови в закладі для створення безпечного освітнього середовища, що включає психологічну та фізичну безпеку учасників освітнього процесу.
2. Визначити стан, причини і передумови поширення насильства та жорстокого поводження з дітьми в ліцеї.
3. Підвищити рівень поінформованості учасників освітнього процесу про насильство та жорстоке поводження з дітьми.
4. Формувати вміння асертивної поведінки та усвідомлення насильства як порушення прав людини.
5. Формувати в учасників освітнього процесу нетерпиме ставлення до насильницьких моделей поведінки.
6. Скласти доступний алгоритм реагування та протидії насильству та жорстокому поводженню з дітьми.
7. Сформулювати конкретні рекомендації учням, педагогічним працівникам, адміністрації ліцею, батькам щодо організації безпечного середовища в закладі освіти.

Основні принципи:

- недискримінація за будь-якими ознаками;
- ненасильницька поведінка в міжособистісних стосунках;
- партнерство та підтримка між педагогічним колективом ліцею і батьками (законними представниками) малолітнього чи неповнолітнього здобувача освіти;
- особистісно-орієнтований підхід до кожної дитини;
- розвиток емоційного інтелекту учасників освітнього процесу;
- гендерна рівність;
- демократичність в прийнятті рішень.

Розділ I

Поняття «насильства» та його ознаки

До запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми в закладах освіти належать випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщенні закладу освіти та на прилеглих територіях (включно з навчальними приміщеннями, приміщеннями для занять спортом, проведення заходів, коридорами, роздягальнями, вбиральнями, душовими кімнатами, їдальнею тощо) та (або) за межами закладу освіти під час заходів, передбачених освітньою програмою, планом роботи закладу освіти, та інших освітніх заходів, що організовуються за згодою керівника закладу освіти, в тому числі дорогою до (із) закладу освіти.

Типовими ознаками насильства є:

1. наявність сторін – кривдник, потерпілий, спостерігачі (за наявності);
 2. систематичність (повторюваність) діяння;
 3. дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого:
- умисне позбавлення їжі, одягу, коштів, документів, іншого майна або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні освітніх послуг, примушування до праці та інші правопорушення економічного характеру;
 - словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи;
 - будь-яка форма небажаної вербальної, невербальної чи фізичної поведінки сексуального характеру, зокрема принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, прізвиська, образи, жарти, погрози, поширення образливих чуток;
 - будь-яка форма небажаної фізичної поведінки, зокрема ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, завдання ударів;
 - інші правопорушення насильницького характеру.

Насильство проявляється в багатьох формах: є вербальна, фізична, соціальна форми насильства, а також кібербулінг.

Сторони насильства – безпосередні учасники випадку: кривдник, потерпілий, спостерігачі (за наявності).

Кривдник – учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, яка вчиняє насильство щодо іншого учасника освітнього процесу;

Потерпілий – учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, щодо якої було вчинено насильство;

Спостерігачі – свідки та (або) безпосередні очевидці випадку насильства.

Суб'єкти реагування у разі випадку насильства в закладі:

- служба у справах дітей Вінницької міської ради;
- органи місцевого самоврядування;
- керівник відповідальна особа (заступник директора з виховної роботи) та інші працівники закладу освіти;
- територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України.

Педагогічні та інші працівники закладу освіти у разі, якщо вони виявляють насильство, зобов'язані:

- вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
- за потреби надати домедичну допомогу та викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- звернутись (за потреби) до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України;
- повідомити керівника закладу освіти та принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною насильства.

Розділ II

Запобігання та протидія насильству в закладі

Діяльність щодо запобігання та протидії насильству в закладі освіти є постійним системним процесом, спрямованим на досягнення мети та завдань антинасильницької політики.

Діяльність щодо запобігання та протидії насильству в закладі освіти відображається в плані заходів, спрямованих на запобігання та протидію насильству в закладі освіти (далі - План).

Розроблення, затвердження та оприлюднення Плану забезпечує керівник закладу освіти в межах наданих йому повноважень щодо створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації.

Заплановані заходи повинні:

- спрямовуватись на задоволення потреб окремого закладу освіти у створенні безпечного освітнього середовища;
- мати вимірювані показники ефективності;
- залучати до їх виконання всіх учасників освітнього процесу.

До заходів, спрямованих на запобігання та протидію насильству в закладі освіти, належать заходи щодо організації належних заходів безпеки відповідно до законодавства (пост охорони, відеоспостереженням за місцями загального користування тощо); організації безпечного користування мережею Інтернет під час освітнього процесу; контролю за використанням засобів електронних комунікацій малолітніми чи неповнолітніми здобувачами освіти під час освітнього процесу.

Розділ III.

Реалізація політики запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми

1. Керівник закладу освіти призначає відповідальну особу за реалізацію політики запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми та здійснення моніторингу її реалізації.
2. Відповідальна особа відповідає за реалізацію політики запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми в закладі, реагування на будь-які сигнали щодо її порушення, внесення пропозицій щодо змін до політики, доведення результатів моніторингу та реалізації політики до всіх учасників освітнього процесу.
3. Загальний моніторинг рівня реалізації політики запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми (використовується метод анкетування, опитування тощо) проводиться двічі на рік.
4. Під час проведення загального моніторингу працівники закладу освіти можуть подавати пропозиції стосовно внесення змін до політики запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми та повідомляти про порушення її вимог на території закладу освіти.
5. На основі результатів анкет працівників закладу освіти відповідальна особа готує звіт та передає його керівнику закладу освіти.
6. Враховуючи результати моніторингу, керівник закладу освіти та відповідальна особа вносять необхідні зміни до політики запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми та ознайомлюють з ними учасників освітнього процесу.

Функціональні обов'язки відповідальної особи за реалізацію та здійснення моніторингу політики запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми

1. Отримує повідомлення про ризики для дітей, випадки насильства та реєструє заяви в окремому журналі.
2. Проводить загальний моніторинг рівня реалізації політики запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми учасниками освітнього процесу, надає пропозиції щодо внесення можливих змін до цієї політики закладу.
3. Готує звіт за результатами анкет працівників закладу та подає його керівнику закладу освіти.
4. Розробляє методичні рекомендації для педагогічних працівників щодо створення безпечного освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації.
5. Проводить роз'яснювальну роботу з батьками, учнями щодо положень політики запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми, надає інформацію про зміни.
6. Інформує (у разі потреби) компетентні установи (поліцію, соціальні служби) про випадки порушення безпеки дітей (ризики, загрози, насильство).

Напрями реалізації та показники виконання вимог політики запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми

1. Порядок надання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки насильства (Додаток 2), де зазначено етапи діяльності в разі, коли дитина стала жертвою насильства або її безпеці загрожують незнайомі люди, члени родини чи працівники закладу освіти.

2. Правила захисту зображень дітей, які визначають, як можна знімати дітей на фото або відео та поширювати їх зображення.
3. Правила доступу дітей до мережі Інтернет і їх захисту від шкідливих матеріалів, розміщених у ній.
4. Принципи безпечних відносин між працівниками закладу освіти та дітьми, включно з повним описом поведінки, яка є неприйнятною при спілкуванні з дітьми.

Просвітницька робота з питань реагування на випадки насильства

- Ознайомлення працівників закладу освіти з політикою запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми.
- План заходів, спрямованих на запобігання та протидію насильству на навчальний рік.
- Порядок надання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки насильства (Додаток 2).
- Форма заяви про випадки насильства (Додаток 3).
- Порядок реагування на доведені випадки насильства в закладі освіти та відповідальність осіб, причетних до насильства (Додаток 4).
- Телефони довіри щодо насильства та з питань запобігання насильству
- Пам'ятка для батьків.
- Рекомендації здобувачам освіти щодо уникнення насильства.
- Інформаційний стенд з питань правил поведінки здобувача освіти в закладі освіти

ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Політика запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми заслуховується на засіданнях педагогічної ради та затверджується директором закладу.

